

NADPOBUDLIWOŚĆ I AGRESJA U DZIECI

Z nadpobudliwością i zachowaniami agresywnymi spotykamy się coraz częściej, dotyczy ona coraz większej liczby dzieci.

Charakterystyczne cechy, które przejawiają się u dzieci nadpobudliwych i niespokojnych, to.

Zaburzenia uwagi:

Dziecko musi skoncentrować się na postrzeganiu tylko określonych bodźców oraz ignorować inne. Musi ono odróżniać to, co ważne i nie ważne. Uwaga musi być przez pewien czas skierowana na ten sam przedmiot, np. na wznoszenie budowli z klocków lego. Uwaga wymagana jest również wtedy, gdy w czasie zabawy dziecko musi czekać na określony sygnał, aby samo mogło stać się aktywne.

Impulsywność:

Nadpobudliwe dzieci odwracają się ciągle a także zrywają się z miejsca i biegną w stronę, z jakiej dobiega odgłos, aby dokładniej zbadać jego przyczyny. Dziecko kieruje się swoim chwilowym bodźcem, nie zastanawiając się nad tym, czy zachowanie to, w danej sytuacji jest odpowiednie, czy też nie. Dzieci nie rozwijają zwykłych codziennych przyzwyczajeń, zapominają, że mają powiesić np. kurtkę na wieszaku, albo ułożyć buty w swojej szafeczce. Impulsywność przejawia się także w sposobie poruszania się dzieci. Ich ruchy są zbyt szybkie, często zamaszyste. Dzieci nadpobudliwe wykorzystują podczas działania często zbyt dużą ilość energii, co może być spowodowane niedostatecznie rozwiniętą małą motoryką precyzyjnych zakresie ruchów precyzyjnych. Przebieg ich poszczególnych ruchów nie zostaje dokładnie zaplanowany: uwaga jest ograniczona i skierowana zostaje na konkretny cel, nie dochodzi do porównania celu i rezultatu. Nawet mały bodziec może spowodować ich gwałtowną reakcję np. wybiegnięcie na ruchliwą ulicę za piłką. Dzieci te nie są w stanie przewidzieć swoich reakcji nawet w znanych im już dobrze sytuacjach.

Hiperkinezja:

Nadpobudliwe dzieci często sprawiają wrażenie swawolnych, podekscytowanych, albo chaotycznych. Oznacza to, że ich poziom aktywności jest właściwie za wysoki. To, co u ludzi, którzy nie są nadpobudliwi przebiega w oczywisty i nieświadomy sposób, u nadpobudliwych dzieci funkcjonuje inaczej. W wyniku swej otwartości na bodźce znajdują się one już w "normalnym stanie" na poziomie podwyższonej aktywności. Jeśli teraz jeszcze będzie na nie oddziaływał potok nowych interesujących bodźców, z jakimi związany jest przecież pobyt np. w grupie przedszkolnej, wówczas poziom napięcia towarzyszącego ich działaniu dodatkowo wzrasta.

Emocjonalna labilność:

Dzieci zachwycają się szybko impulsywnymi pomysłami, towarzyszy temu nadzieja, że szybko osiągną zadowalający rezultat. Jeśli do tego nie dojdzie, ponieważ nie można go szybko urzeczywistnić lub, gdy dziecko jest zbyt niecierpliwe i chaotyczne, wtedy tym większe jest rozczarowanie. Jego efektem jest spontanicznie i impulsywnie natychmiastowe odreagowywane. Dziecku nie udaje się, nie tylko odpowiednie sterowanie swoją uwagą, lecz również swoimi reakcjami emocjonalnymi.

Czy dzieci, które odznaczają się nadpobudliwością cechują tylko negatywne strony?

Nie, na szczęście nie.

Niektóre nadpobudliwe dzieci są niezwykle inteligentne. Ta szczególna cecha często związana jest z ich niezwykłą kreatywnością. Mają one wręcz niesamowite pomysły, tworzą niecodzienne kombinacje oraz

potrafią w ten sposób przyczynić się do prawdziwego wzbogacenia życia w grupie przedszkolnej. Konieczne jest jednak uważne spojrzenie nauczyciela, który będzie w stanie czuwać nad działaniem dziecka i właściwie reagować na jego poczynania.

Nadpobudliwe dzieci nie są pamiętliwe. Zapominają szybko o kłótniach i przychodzą następnego dnia do przedszkola, jak gdyby nigdy nic. Potrafią być bardzo chętne do pomocy. Nowoprzybyłym do grupy dzieciom okazują niezwykle zainteresowanie troską. Z wielkim zaangażowaniem wprowadzają w życie grupy, panujące w niej normy i zasady.

Jednak te pozytywne strony ich osobowości można dostrzec tylko u tych dzieci, które dorastają w korzystnych warunkach psychospołecznych. U innych te nie wykorzystane umiejętności muszą być najpierw z trudem wyłaniane, albo rozwijane (co niestety nie zawsze się udaje).

Zachowania agresywne u dzieci.

Agresja jest jedną z postaci zaburzeń dotyczącej sfery emocjonalno-uczuciowej dziecka. Tego typu zaburzenia rozpatruje się jako formy takich zachowań, które pozostają w wyraźnej kolizji z normami społecznymi oraz wymaganiami otoczenia. Często takie zachowanie określa się mianem trudności wychowawczych, a dzieci je przejawiające, dziećmi trudnymi.

Przyczyny agresywnego zachowania należy dopatrywać się przede wszystkim w istnieniu frustracji. Frustracja często spowodowana jest niezaspokojeniem takich potrzeb jak: potrzeba miłości, przynależności, dominacji, uznania, potrzeba kontaktu z innymi osobami, czy braku związku emocjonalnego z rodzicami, rodzeństwem.

Niezaspokojone potrzeby są przyczyną stosowania przez dzieci różnych zachowań zmierzających do ich znalezienia sytuacji „zastępczych”.

Jedne płaczą, inne zamykają się w sobie, jeszcze inne manifestują je w postaci zachowania agresywnego. Jeżeli dziecko jest częściej agresywne od rówieśników, to możliwe jest, że przyczyny uwarunkowane są:

- czynnikami wrodzonymi,
- czynnikiem aktywnościowym, bardziej aktywne dziecko częściej jest narażone na konflikty i związane z tym frustracje,
- czynnikiem frustracyjnym, uzależnionym od środowiska i postaw rodzicielskich.

Powszechnie uważa się, że przyczynę agresji u dzieci stanowią niezaspokojone potrzeby emocjonalne. W sytuacji frustracyjnej, kiedy dążenie do zaspokojenia potrzeby zostaje uniemożliwione, dzieci reagują buntem i sprzeciwem.

Podstawową zasadę przy postępowaniu z dzieckiem agresywnym stanowi konieczność wyeliminowania kar za niewłaściwe postępowanie. Karanie za agresję powoduje wzmożenie frustracji, a tym samym wzmożenie agresywności.

Poparcie w działaniach zmierzających do eliminowania agresji powinno stanowić stosowanie wzmocnień pozytywnych. Mam tu na myśli przede wszystkim wszelkiego rodzaju nagrody i pochwały, okazywanie dziecku uznania za dobre zachowanie i poświęcanie mu więcej czasu i uwagi. Ponadto danie dziecku możliwości, bezpiecznego rozładowania stanów wzburzenia, napadów złości czy gniewu oraz wyrażania swojego niezadowolenia.

Ważne jest również wyjaśnienie dziecku i uświadomienie, negatywnych i pozytywnych konsekwencji jego postępowania w różnych sytuacjach.

Efekty eliminowania zachowań agresywnych będą na pewno zdecydowanie lepsze, jeżeli w podejmowane przez nas poczynania włączymy naszych sprzymierzeńców, czyli rodziców i środowisko rodzinne dziecka. Należy rozmawiać, wspólnie znaleźć przyczynami zachowań niepożądanych, a następnie w partnerskim

układzie wybrać najlepszą drogę postępowania z dzieckiem. Dziecko powinno wiedzieć, że rodzice współodczuwają jego radości, niepowodzenia, smutek i złość, a także mieć świadomość, że niezależnie od tego jak się zachowuje zawsze je kochają, i będą wspierać.

mgr Aldona Pospiech